

Whitepaper

Fietsstimulering woon-werkverkeer door Werkgevers

Werkgroep fietsstimulering B50

Oktober 2012

Inhoud:

1. Korte samenvatting van doel en aanpak
2. Motieven fietsstimulering voor werkgever en werknemer
3. Wat vraagt het en wat levert het op?
4. De aanpak van fietsstimulering in de organisatie
5. Substantiële bijdrage in Green deal: aandeel fiets in woon-werkverkeer van 25 naar 30% in 10 jaar.
6. Aan de slag
7. Ondersteuning door Fietsinspiratietool

Bijlagen:

1. Vragenlijst eenvoudige nulmeting onder medewerkers
2. Fietschecklist voor werkgevers

Stimuleren Fiets in woon-werkverkeer door werkgevers

1. Korte samenvatting van doel en aanpak

Heel Nederland fietst, maar lang niet iedereen fietst regelmatig naar het werk. Toch zijn er steeds meer goede redenen om dat wel te doen en om vanuit de organisatie dit ook te stimuleren. Ook zijn er steeds meer lokale en regionale initiatieven om de betekenis van de fiets in het woon-werkverkeer te vergroten. Daarbij blijkt dat het goed mogelijk is om het aandeel van de fiets in het woon-werkverkeer te vergroten.

Dit White paper is bedoeld om aan werkgevers en hun werknemers inzicht in de mogelijkheden, de voordelen en resultaten te geven én een uniforme aanpak met bijbehorende ondersteuningsmogelijkheden aan te reiken. Daarbij is er naar gestreefd om de implementatie van de voorgestelde aanpak en hulpmiddelen zo eenvoudig mogelijk te maken.

In de praktijk komt het er op neer dat een goede nulmeting en een voldoende volledig inzicht in de huidige kosten en opbrengsten in combinatie met duidelijke veranderdoelen, een zakelijke en inspirerende aanpak en 'gewoon' beginnen de ingrediënten van succesvolle stimulering zijn.

De fiets wordt in dit document beschouwd als één van de vervoermiddelen die in het woon-werkverkeer een rol spelen, naast of in combinatie met de auto of openbaar vervoer. De beschikbaarheid van de elektrische fiets maakt woon-werkfietsafstanden tot ca. 15 km mogelijk. De fiets kan ook een belangrijker rol spelen in de 'laatste kilometer(s)' van langere woon-werkafstand met (deel)auto of openbaar vervoer.

Dit White paper ordent de motieven, geeft zicht op resultaten die kunnen worden geboekt en stelt een aanpak voor die overal op maat kan worden toegepast.

Ook wordt het Fietsinspiratietool geïntroduceerd. Dit is een onafhankelijk web-platform voor het uitwisselen van kennis, dat speciaal is ingericht voor werkgevers om snel en gemakkelijk aan de slag te gaan met fietsstimulering naar het werk. Alle beschikbare actuele informatie, hulpmiddelen en 'best practices' zijn er verzameld en worden er regelmatig geactualiseerd.

Dit document is tot stand gekomen op initiatief van de werkgroep Fietsstimulering van de B50, met de steun van een viertal organisaties die zelf met stimulering bezig zijn (Achmea, RDW, Royal HaskoningDHV en Siemens), met de expertise van regionale mobiliteitsmakelaars en in samenwerking met Fietzersbond en ANWB.

2. Motieven fietsstimulering voor werkgever en werknemer

Er zijn meerdere motieven om als werkgever in te zetten op het stimuleren van fietsen in het woon-werkverkeer. Een combinatie van een aantal van de volgende motieven zal ook op de situatie van uw organisatie van toepassing zijn. Een combinatie van deze motieven kan

ook gelden voor meerdere werkgevers op één locatie, die gezamenlijk initiatieven kunnen nemen.

Fietsen naar het werk is goed voor:

- vitale medewerkers
- goed werkgeverschap
- kostenreductie
- CO₂ reductie
- een mooier Nederland

Vitale medewerkers: Gezondheid is voor werknemer en werkgever belangrijk. Een fitte werknemer voelt zich goed, is minder vaak ziek en presteert beter. Dit wordt door onderzoek gestaafd¹. Vitaliteit wordt ook belangrijker bij een langere arbeidsloopbaan dan tot voor kort gewoon was. Fietsen naar het werk levert hier een bijdrage aan.

Goed werkgeverschap: een aantrekkelijke werkgever biedt goede voorzieningen en arbeidsomstandigheden. Dat geldt ook voor fiets- en andere mobiliteitsvoorzieningen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan fietsparkeervoorzieningen, oplaadfaciliteiten voor e-bikes, halfjaarlijkse onderhoudsservice, vergoedingen e.d. Het *imago van werkgever én werknemer* wordt positief beïnvloed door de kwaliteit én creativiteit van dergelijke voorzieningen.

Kostenreductie: in de praktijk van de bij de werkgroep fietsstimulering betrokken werkgevers blijkt dat er door fietsen naar het werk door werknemer én werkgever kosten bespaard kunnen worden. Dat kan om enkele tientallen procenten van het jaarbudget voor woon-werkmobiliteit van de werkgever en van de werknemer gaan.

Daarvoor moeten eerst wel alle mobiliteitskosten overzichtelijk worden gemaakt. Ook zal het afhankelijk zijn van de bestaande situatie in uw organisatie hoeveel kosten u met elkaar daadwerkelijk wilt en kunt besparen.

CO₂-reductie: voor veel werkgevers is dit onderdeel van MVO beleid (duurzaam inkopen, schone en zuinige mobiliteit, schone energie en energiebesparing), en inmiddels speelt het ook een rol bij aanbestedingen. Na de eerste succesvolle reductie inspanningen kan het veranderen van de mobiliteitsmix een belangrijke volgende stap worden om voortgang te kunnen blijven boeken.

Mooi Nederland: onderdeel uitmaken van een brede transitie naar een mooier Nederland met de innovaties, technologische vernieuwingen en het ondernemerschap dat daarbij hoort.

3. Wat vraagt het en wat levert het op?

Op basis van meer en minder uitgebreid feitenonderzoek door de bij dit White paper betrokken organisaties zijn duidelijke aanwijzingen gevonden voor potentiële opbrengsten voor werkgever en werknemer.

¹ Meerdere onderzoeken, o.a. CZ Vitaliteitspeiling 2012

² Kengetallen analyse is uitgevoerd met een rekentool dat onderdeel is van het webplatform www.fietsinspiratietool.nl

Een kengetallenanalyse² leert dat indien 5% van de automobilisten voor woon-werkverkeer overstapt naar de fiets (dat kan ook een groter aantal zijn die dat enkele dagen per week doet), dan kan de potentiële besparing voor de werkgever 5% van de jaarlijkse kosten voor woon-werkverkeer bedragen. Deze besparingen kunnen voor de werkgever richting de 20% gaan als er naast leasekilometers ook bespaard wordt op de omvang van de leasecontracten. Voor de werknemer kan de potentiële besparing € 300 – 450 per jaar zijn. De potentiële CO₂ besparing is 1.000 -1.500 kg per 100 werknemers.

Daarvoor was het om te beginnen nodig om een voldoende volledig beeld van de regelingen en kosten voor woon-werkverkeer te krijgen. In de meeste organisaties is dat over meerdere posten verspreid of zelfs onzichtbaar onderdeel van andere kosten. Met enige inspanning kan dit inzichtelijk worden gemaakt. Een voldoende volledig beeld houdt in dat kosten en vergoedingen voor vervoer, vervoermiddelen, parkeerplaatsen en andere voorzieningen worden verdisconteerd.

De potentiële besparing is afhankelijk van de mate van verandering die werkgever en werknemer doorvoeren. De verandering betreft het gehele mobiliteits- en vergoedingenbeleid, waarvan de fiets onderdeel is. De verandering betreft arbeidsvoorwaarden en persoonlijke mobiliteits (=gedrags)keuzes. Het is aan te bevelen om een deel van de besparingen voor de werkgever te gebruiken als stimulans of voordeel voor werknemers die aan de besparing direct bijdragen door vaker de fiets in het woon-werkverkeer te gebruiken.

Naarmate de veranderbereidheid groter is zal ook de potentiële besparing groter kunnen zijn.

4. De aanpak van fietsstimulering in de organisatie

Op basis van de ervaringen van de betrokken werkgevers en uit andere praktijkvoorbeelden kan de volgende aanpak voor stimulering van fietsen naar het werk worden aanbevolen.

1. Voer een nulmeting uit en creëer overzicht en samenhang in de kosten van mobiliteit en de bestaande regelingen.
2. Stel een beperkt aantal veranderdoelen en voorzie die van stimuleringsacties en –prikkelers die bij uw organisatie passen. Bepaal hierbij of je als organisatie voorloper of volger wilt zijn
3. Veranker het fietsbeleid in het gehele mobiliteitsbeleid.
4. Zorg in de uitvoering voor één coördinator en ambassadeurs per locatie. Voorkom versnippering. Maak mensen met hart voor de zaak verantwoordelijk.
5. Besteed regelmatig aandacht aan stimulering, meet en evalueer jaarlijks.

² Kengetallen analyse is uitgevoerd met een rekentool dat onderdeel is van het webplatform www.fietsinspiratietool.nl

1. Voer een nulmeting uit en creëer overzicht en samenhang in de kosten van mobiliteit en de bestaande regelingen

Een nulmeting³ is een noodzakelijke eerste stap. Een eenvoudige nulmeting van voldoende kwaliteit verdient aanbeveling. Maar het is ook denkbaar dat een uitgebreider nulmeting wordt uitgevoerd, als onderdeel van een breder onderzoek naar flexibeler werken bijvoorbeeld.

De nulmeting creëert een beeld van het huidige woon-werkverkeer. Maar ook van motieven, wensen en mogelijkheden van werknemers en van belemmeringen die worden ervaren. Zo ontstaat een beter zicht op aanknopingspunten voor stimulering.

Daarnaast is het nodig om overzicht en samenhang in alle relevante regelingen en kosten (en mogelijke baten) voor mobiliteit te creëren. De ervaring leert dat die verspreid zijn over arbeidsvoorwaarden, huisvesting en bijvoorbeeld directe en indirecte uitvoeringskosten (projecten, diensten). De ervaring leert ook dat dit met enige inspanning expliciet en overzichtelijk te maken is.

De nulmeting en het overzichtelijk maken van kosten en potentiële besparingen maakt het ook mogelijk om een goed onderbouwd voorstel voor fietsstimulering aan de directie voor te leggen.

2. Stel een beperkt aantal veranderdoelen en voorzie die van stimuleringsacties en –prikkelers die bij uw organisatie passen. Bepaal hierbij of je als organisatie voorloper of volger wilt zijn

De nulmeting geeft voor uw organisatie de aanknopingspunten voor verandering en stimulering. Door een beperkt aantal veranderdoelen te stellen en daarbij passende acties en prikkels te kiezen ontstaat focus en duidelijkheid in voor alle betrokkenen.

U hoeft daarvoor het wiel niet zelf uit te vinden. Er is in samenwerking met mobiliteitsmakelaars, aanbieders van diensten en andere activiteiten een actueel en regionaal gedifferentieerd overzicht van mogelijke stimuleringsactiviteiten gemaakt, dat op het web platform Fietsinspiratietool is te vinden en daar regelmatig wordt geactualiseerd. Ook ervaring die er met acties en diensten is opgedaan wordt daar gedeeld.

3. Veranker het fietsbeleid in het gehele mobiliteitsbeleid.

Verankeren gaat over het opnemen in beleidsstukken, arbeidsvoorwaarden en vervoersplannen, zodat de fiets in de organisatie naast auto en OV als een volwaardig vervoermiddel wordt beschouwd en behandeld. In bijlage 2 is een checklist opgenomen die kan helpen om bewuste keuzes te maken en in de verankering voldoende samenhang aan te brengen.

³ In de bijlage 1 is een voorbeeld van een eenvoudige nulmeting opgenomen (ontwikkeld op basis van de combinatie van onderzoeken bij RDW en Royal HaskoningDHV), waarmee goede resultaten zijn geboekt.

4. *Zorg in de uitvoering voor één coördinator en ambassadeurs per locatie. Voorkom versnippering. Maak mensen met hart voor de zaak verantwoordelijk.*

Verankeren gaat ook over het toedelen van verantwoordelijkheden aan één functionaris en het uitvoeren van acties en maatregelen door gemotiveerde mensen die er tijd aan kunnen besteden.

Uit onderzoek door de betrokken werkgevers en uit andere praktijkvoorbeelden blijkt dat het succesvol vergroten van het aandeel fietsen naar het werk deels door locatie- en bereikbaarheidskenmerken, maar vooral door gemotiveerde 'ambassadeurs' (voorbeeldgedrag) en uitvoerders wordt bepaald.

Als uw organisatie meerdere locaties heeft, verdient het dan ook aanbeveling om naast generiek beleid, in de uitvoering aandacht te besteden aan locatie specifieke activiteiten, maatregelen en communicatie.

5. *Besteed regelmatig aandacht aan stimulering, meet en evalueer jaarlijks.*

Regelmatig meten geeft een basis om bij te sturen en stimulering te herhalen. Het herhalen van de eenvoudige nulmeting kan daartoe een geschikt middel zijn, en worden aangevuld met een aantal vragen over de uitgevoerde acties. Het meten van effectiviteit en het delen van resultaten is van belang voor het behouden van betrokkenheid.

5. Substantiële bijdrage in Green deal: aandeel fiets in woon-werkverkeer van 25 naar 30% in 10 jaar.

Binnenkort sluiten het kabinet en een aantal maatschappelijke organisaties (ANWB, Bovag, Rai vereniging, Natuur en Milieu en Fietzersbond) een Green Deal Fiets in het woon-werkverkeer. Daarin staan concrete maatregelen die de voorwaarden verbeteren voor fietsen naar het werk. De partijen streven ernaar om in 10 jaar het aandeel fiets in het woon-werkverkeer van 25 naar 30% te brengen, een groei van fietsen naar het werk met 20% in 10 jaar.

De verkenning die ten behoeve van dit White paper is uitgevoerd geeft voldoende aanknopingspunten om aan te nemen dat een gerichte inspanning van een groot aantal werkgevers en hun werknemers tot een merkbare vergroting van het aandeel fiets in het woon-werkverkeer kan leiden. De kans dat dit resultaat wordt bereikt wordt groter naarmate de hier voorgestelde aanpak door meer werkgevers wordt gevolgd én gecombineerd met maatwerk in de eigen situatie.

De in dit paper bepleitte stimuleringsaanpak door werkgevers kan in de komende vijf jaar tenminste de helft van bovenstaande Green deal doelstelling helpen realiseren. De Green deal veronderstelt daarnaast fiscale en infrastructurele stimuleringsmaatregelen door de overheden.

6. Aan de slag

Veranderen is een kwestie van doen. Daarom ook enkele adviezen om aan de slag te gaan.

Werkgevers en hun werknemers kunnen meerdere beslismomenten als aangrijpingspunt gebruiken om tot actie over te gaan:

- beslissingen over het locatiebeleid
- vernieuwing of verandering van het huurcontract
- renovatiebeslissingen
- invoering van 'het nieuwe werken' en de faciliteiten die dat vraagt
- vernieuwing van arbeidsvoorwaarden
- kostenreductieplan

Door bestaande regionale mobiliteitsconvenanten als uitgangspunt te nemen en in het kader daarvan initiatieven te concretiseren en op te schalen volgens de hier bepleitte aanpak kan worden voortgebouwd op stimuleringswerk en – campagnes die recent hebben plaats gevonden. De werkgroep fietsstimulering B50 heeft daartoe in het kader van slimwerken slimreizen contacten gelegd met meerdere mobiliteitsregio's. Door regionaal en lokaal samen te werken wordt het gemakkelijker om de veranderambitie in een periode van 3 tot 5 jaar waar te maken. Het kan een extra stimulans zijn als lokaal en regionaal met meerdere werkgevers gezamenlijk de voorgestelde aanpak wordt toegepast, gezamenlijk lokale en regionale verbetering van voorwaarden worden bepleit en resultaten worden gemonitord en zichtbaar gemaakt.

7. Ondersteuning door Fietsinspiratietool

Om tot overzicht en zo eenduidig mogelijk informatievoorziening en kennisuitwisseling te komen is er één web platform gecreëerd waarop alle bestaande informatie over stimulering van fietsen naar het werk is samengebracht en regelmatig wordt geactualiseerd:

www.fietsinspiratietool.nl. Dit platform is onafhankelijk en wordt gehost door de Fietzersbond.

Het fietsinspiratietool richt zich op werkgevers die de voordelen van fietsen naar het werk willen benutten, zowel MKB en grotere werkgevers. Het biedt een aantal eenvoudige tools waarmee directie, verantwoordelijke trekker, mobiliteits- of MVO manager, HRM-medewerkers en OR-leden in staat worden gesteld om het onderwerp in de eigen organisatie snel in kaart te brengen en te agenderen:

- Het helpt werkgevers concrete doelstellingen te bepalen op het vlak van gezondheid, milieu (CO2), financieel en maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- Het bevat alle relevante informatie met betrekking tot de fiscale mogelijkheden.
- Het geeft een overzicht van de verschillende fietsdiensten en regionale fietsacties waar werkgevers gebruik van kunnen maken.
- Het bevat goede voorbeelden van andere werkgevers die geslaagde fietsmaatregelen hebben ingevoerd.

Colofon:

Oktober 2012

Werkgroep Fietsstimulering B50

Dit Whitepaper is tot stand gekomen op basis van feitenonderzoek door Achmea, RDW, Royal HaskoningDHV, Siemens en de Fietzersbond.

Redactie: Job van den Berg en Jos van Nistelrooij (Royal HaskoningDHV)

Bijlage 1: Voorbeeld vragenlijst voor eenvoudige nulmeting onder medewerkers

1. Op welke locatie werk je en hoe vaak? (meerder opties mogelijk)

Locatie A	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
Locatie B	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
Klant	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
Thuis	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
2. Welke vervoermiddelen gebruik je voor woon-werkverkeer en hoe vaak? (meerdere opties mogelijk)

Auto (lease)	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
Auto (privé)	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
Carpool	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
OV	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
Fiets	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
Lopend	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
Rest	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
3. Welke vervoermiddelen zou je voor woon-werkverkeer willen gebruiken en hoe vaak? (meerdere opties)

Auto (lease)	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
Auto (privé)	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
Carpool	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
OV	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
Fiets	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
Lopend	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
Rest	elke dag 3-4 p/week 1-2 p/week 2-3 p/maand
4. Wat heb je nodig om vaker met de fiets naar je werk te gaan?
5. Doe je al mee aan fietsstimuleringsacties (welke en hoe bevalt het?)
 - a. Fiets van de zaak (met open tekstvlak)
 - b. ...
 - c. (invullen op basis van huidige acties, gebruik bijvoorbeeld www.fietsinspiratietool.nl)
6. Aan welke acties zou je meedoen om vaker te gaan fietsen?
 - a. Fiets van de zaak
 - b. ...
 - c. (invullen op basis van huidige acties, gebruik bijvoorbeeld www.fietsinspiratietool.nl)
7. Welke vraag had je graag beantwoord maar mist in deze enquête

Bijlage 2: Fietschecklist voor werkgevers

Organisatie	Hebben we	Gaan we doen	Doen we niet
Een visie op het reizen van medewerkers in het algemeen en fietsen in het bijzonder. Waarom vindt uw organisatie het belangrijk dat medewerkers naar het werk fietsen?			
Een functionaris aanstellen die verantwoordelijk is voor het realiseren van het fietsbeleid van uw organisatie			
Een plan van aanpak fietsstimulering met daarin opgenomen uw doel, de maatregelen die u gaat nemen en de manier waarop u daarover gaat communiceren			
Een nulmeting : inzicht in de manier waarop medewerkers nu naar het werk reizen en hoe ver ze van het werk wonen			
Vergoedingen en regelingen	Hebben we	Gaan we doen	Doen we niet
Een reiskostenvergoeding voor medewerkers die op de fiets naar het werk reizen			
Een hogere reiskostenvergoeding voor medewerkers die met de fiets komen dan voor medewerkers die met de auto komen. Of medewerkers die binnen een straal van 10 kilometer wonen krijgen alleen reiskostenvergoeding als ze op de fiets komen.			
Extra beloning voor fietsers bijvoorbeeld via Trappers			
Reiskostenvergoeding voor zakelijke fietskilometers			
Een Fietsplan (medewerkers kunnen fiscaal voordelig fiets aanschaffen)			
We maken gebruik van de mogelijkheid om voor €82,- per jaar met fiets samenhangende zaken te vergoeden			
Abonnementen op de OV-fiets			
Vergoeden van de stallingskosten van de fiets op het station			
Voorzieningen	Hebben we	Gaan we doen	Doen we niet
Een goede stalling : voldoende ruimte, schoon, overdekt, veilig, een stopcontact voor het opladen van E-bikes			
Kleedruimte en eventueel douches voor de lange afstand fietsers			
Lockers of kasten voor het opbergen van fietskleding			
Alternatieven voor zakelijke ritten overdag zoals een poolauto of een scooter (zodat dat geen reden is om niet met de fiets te komen)			
Een interne fietsreparatieservice of een contract met een fietsreparateur			
Bandenplakspullen en een fietspomp in de stalling			
Communicatie	Hebben we	Gaan we doen	Doen we niet
Inzicht in de verschillende interne doelgroepen en een plan hoe en met welke boodschap u met deze doelgroepen gaat communiceren: - Management - Afdeling P&O/HR - Ondernemingsraad - Bestaande fietsers - Nieuwe medewerkers - Automobilisten (medewerkers die met eigen auto reizen) - Leaserijders			
Inzetten van een campagne, bijvoorbeeld rij2op5			
Informatie verstrekken aan bezoekers hoe zij met de fiets naar uw locatie kunnen komen			
Aandacht voor de zichtbaarheid van de fietsenstalling voor bezoekers			

Bron: Roel Lenoir en Fietsinspiratietool www.fietsinspiratietool.nl